

Aanpak antibioticaresistentie

De One Health benadering

Bacteriën kunnen infecties veroorzaken bij mensen of dieren. Soms zijn antibiotica nodig om zo'n infectie te bestrijden. Maar elke keer als een mens of dier antibiotica gebruikt, neemt het aantal resistente bacteriën toe. Resistente bacteriën zijn ongevoelig voor antibiotica. En dat kan gevaarlijk zijn. Want hoe meer resistente bacteriën er zijn, hoe moeilijker infecties in de toekomst te behandelen zijn. Dan zijn aan gewone behandelingen en operaties een extra groot gezondheidsrisico verbonden. En kunnen ziektes die nu eenvoudig te genezen zijn, in de toekomst weer levensgevaarlijk worden.

Internationale samenwerking en innovatie

Resistente bacteriën houden zich niet aan landsgrenzen. Daarom is internationale samenwerking een prioriteit in de Nederlandse aanpak van antibioticaresistentie. Net als innovatie. Nieuwe antibiotica, alternatieve behandelingen en innovatieve infectiepreventie zijn essentieel in de bestrijding van antibioticaresistentie.

Waar komen de bedreigingen vandaan?

One Health

Antibiotica worden gebruikt om infecties bij dieren en mensen te behandelen. Het zwaartepunt van de Nederlandse aanpak van antibioticaresistentie ligt dan ook bij de zorg en de veehouderij. Daarnaast neemt Nederland specifieke maatregelen op de gebieden voedsel en milieu. Want ook daar zijn de gevolgen van onjuist en onzorgvuldig antibioticagebruik merkbaar. Deze brede, geïntegreerde aanpak is de One Health benadering. Daarmee wil de Nederlandse overheid antibioticaresistentie tegengaan. De aanpak kenmerkt zich bovendien door concrete acties en meetbare doelen.

In deze factsheet leest u meer over de zeven pijlers van het Nederlandse antibioticabeleid: internationale samenwerking, zorg, dieren, voedsel, milieu, innovatie en communicatie.

Internationale samenwerking

Antibioticaresistentie is een wereldwijd probleem. Nederland geeft al langere tijd internationaal prioriteit aan antibioticaresistentie. De Nederlandse One Health aanpak staat daarbij centraal. We vragen de ministers van gezondheid van andere landen om de problematiek onder de aandacht van hun collega's te brengen. En om samen maatregelen te nemen die de volksgezondheid beschermen. Waar mogelijk maken we samenwerkingsafspraken met andere landen. Met als doel de import van resistentie terug te dringen en het effect van maatregelen en (onderzoek)investeringen te vergroten.

Nederland steunt de Wereldgezondheidsorganisatie (WHO) bij de implementatie van het Global Action Plan antibioticaresistentie. Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) levert een financiële bijdrage en strategische detacheringen. Daarnaast biedt het RIVM technische ondersteuning aan WHO-lidstaten bij het oprichten en versterken van surveillance van resistente bacteriën.

Sinds september 2014 is Nederland binnen de Global Health Security Agenda (GHSA) *leading country* van het *action package* antibioticaresistentie. Via de GHSA bieden wij verbeterde technische assistentie aan landen die daar behoefte aan hebben. We informeren landen over de One Health aanpak en motiveren om het gebruik van antibiotica in de veehouderij terug te dringen. Daarnaast pleit Nederland voor concrete uitvoering van het WHO Global Action Plan.

Nederland is in de eerste helft van 2016 voorzitter van de Europese Unie en organiseert dan een ministeriële conferentie. Daarvoor nodigen we zowel ministers van gezondheid als ministers van landbouw uit. Het is de eerste keer dat binnen de Europese Unie op deze manier afspraken voor een One Health benadering van het probleem worden gemaakt. De nieuwe afspraken zijn nodig omdat het huidige EU Action Plan tegen antibioticaresistentie in 2016 afloopt.

Zorg

In Nederland werken verschillende partijen in de zorg mee aan oplossingen voor antibioticaresistentie. Vanuit het besef dat antibioticaresistentie een gezamenlijk probleem is, dat een gezamenlijke aanpak behoeft. De zorgpartijen willen ziekte en sterfte door infecties van resistente bacteriën zo veel mogelijk beperken. Ook willen ze de verdere ontwikkeling en verspreiding van resistentie zo veel mogelijk beheersen. Zodat ook in de toekomst behandeling van infecties met antibiotica mogelijk blijft. Voor de komende vijf jaar hebben de zorgpartijen een meerjarenplan gemaakt met zes doelen:

- Het aantal vermijdbare zorginfecties in de hele zorgketen daalt met 50%. Een zorginfectie is een infectie opgelopen tijdens een verblijf of behandeling in een zorginstelling.
- Het gebruik van onjuist voorgeschreven antibiotica in de hele zorgketen neemt met minimaal 50% af.
- De opkomst en verspreiding van multiresistente bacteriën in de zorg vertraagt aantoonbaar.
- Het aantal infecties en sterfgevallen door antibioticaresistentie binnen Nederland blijft gelijk of daalt.
- De mogelijkheden om patiënten met infecties door resistente bacteriën te behandelen nemen niet verder af.
- Meer internationale samenwerking binnen de zorg om de ontwikkeling en verspreiding van antibioticaresistentie tegen te gaan.

Dieren

Ook antibioticagebruik bij dieren leidt tot resistente bacteriën. Daarnaast kunnen dieren een reservoir zijn waar resistente bacteriën zich vermeerderen en verspreiden. Nederland zet daarom in op reductie en zorgvuldig antibioticagebruik in de veehouderij. In 2014 was het gebruik van antibiotica al met 58,1% teruggebracht ten opzichte van 2009. Verdere reductie is nodig. Voor 2015 is 70% reductie het doel. Ondertussen werkt het ministerie van VWS samen met het ministerie van Economische Zaken (EZ) aan het beleid vanaf 2016. Dit richt zich vooral op vermindering van risico's van resistentievorming en resistentieverspreiding. We streven naar een dierhouderij waar gezondheid de norm is en ziekte en behandeling met antibiotica uitzonderingen zijn.

Voedsel

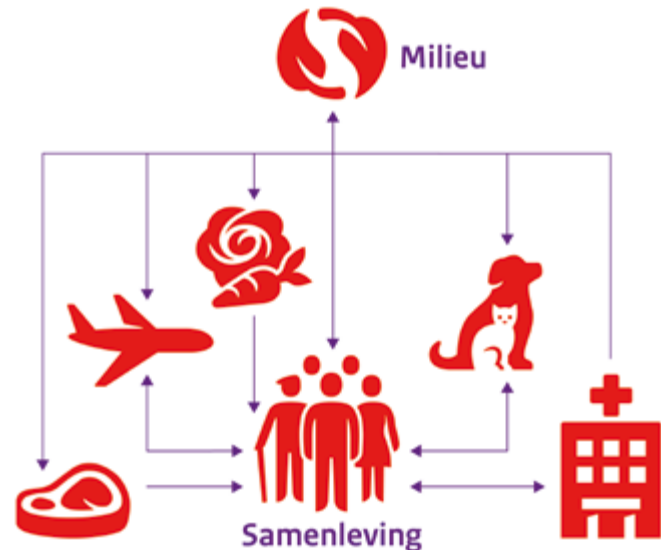
Monitoring en onderzoek staan centraal als het om voedselveiligheid gaat. Nederland wil de kennis van overdracht via voedsel vergroten. En de precieze bijdrage van voedsel aan de resistentieproblematiek in kaart brengen. Nederland monitort al sinds 2002 op antibioticaresistentie in dieren en voedsel. Sinds 2014 verplicht Europese regelgeving ook alle andere lidstaten dit te doen. We dringen aan op verdergaande monitoring en normstelling, ook op mondiaal niveau.

Daarnaast is voorlichting belangrijk. De consument kan blootstelling aan resistente bacteriën immers voorkomen met een hygiënische bereiding van voedsel. Het Voedingscentrum informeert het publiek hierover. Vanaf 2015 besteedt het Voedingscentrum opnieuw aandacht aan de hygiënische bereiding van voedsel.

Milieu

Vanuit mens en dier belanden dagelijks grote aantallen bacteriën in het milieu. Een deel daarvan is resistent. Ook (resten van) antibiotica komen in het milieu terecht. Maar hoe gedragen deze resistente bacteriën en (resten van) antibiotica zich vervolgens? Hoe verspreiden ze zich en wat zijn de gevolgen voor de volksgezondheid? Nederland start extra onderzoek om deze vragen te beantwoorden. Het RIVM stelt een plan van aanpak op. Metingen – in afvalwater van zorginstellingen en huishoudens, bij afvalwaterzuiveringsinstallaties en in mest – maken in ieder geval deel uit van dit plan.

Verspreiding van resistente bacteriën

Innovatie

Effectieve bestrijding van antibioticaresistentie kan niet zonder innovatie. Want verbeterde infectiepreventie, het tegengaan van de verspreiding van resistente bacteriën, snellere diagnostiek en alternatieve behandelingen kunnen het gebruik van antibiotica terugdringen. In de curatieve en langdurige zorg zijn allerlei voorbeelden van innovaties te zien. Zoals urinewegkatheters met antibacteriële coating of innovatieve methodes om afvalwater uit ziekenhuizen te zuiveren van antibiotica en (resistente) bacteriën. Een nieuw onderzoeksprogramma van ZonMW over antibioticaresistentie gaat uitwijzen of deze innovaties breed toepasbaar zijn.

Innovatie richt zich ook op het ontwikkelen van nieuwe antibiotica. We financieren en werken mee aan internationale initiatieven. Daarnaast versterkt Nederland de samenwerking tussen onderzoeksinstituten en bedrijven. Ook kijken we hoe nieuwe antibiotica sneller op de markt kunnen worden gebracht.

Communicatie

Nederland ondersteunt de aanpak van antibioticaresistentie met een uitgekiende communicatiestrategie. Deze richt zich op burgers, professionals en bestuurders. Probleembesef, het vergroten van bewustwording en kennis over de werking en het gebruik van antibiotica zijn belangrijke thema's. Met daarnaast concrete tips voor preventie, voedselveiligheid, hygiëne en het voorkomen van overdracht van (resistente) bacteriën via huisdieren. Uiteraard zoeken we zo veel mogelijk aansluiting bij de belevingswereld van verschillende doelgroepen.

Meer informatie

Een uitgebreide beschrijving van de Nederlandse aanpak van antibioticaresistentie – met een overzicht van concrete acties – staat in de brief aan de Tweede Kamer van 24 juni 2015.

U vindt de brief op www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2015/06/24/kamerbrief-over-aanpak-antibioticaresistentie.html.

Informatie over antibioticaresistentie vindt u ook op www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/antibioticaresistentie en op www.rivm.nl/Onderwerpen/A/Antibioticaresistentie.

Heeft u nog vragen? Neem dan contact op via antibioticaresistentie@minvws.nl.